

Н. М. Сіранчук

З О Ш И Т

КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ
УРОКІВ МОВЛЕННЯ

Скарбничка рідного слова

3 клас

Київ – 2017

*Цей зошит про мову і мовлення. Про рідну українську мову та мовлення.
Без них неможливе наше життя. Саме мова, рідне слово зігривають нас
ласкою і теплотою, веселять жартом, розповідають казки, відкривають
перед нами сторінки цікавих книг.*

До уваги вчителів !

Зошит слугує для роботи на компетентнісно орієнтованих уроках мовлення або факультативних заняттях із української мови. Завдання, які запропоновано, уможливають навчання дітей розуміти і будувати висловлювання різних видів: розповідь, опис, міркування. А також сприяють збагаченню словникового запасу третьокласників словами різних тематичних груп, виражальними засобами мови. Найактуальніше представлено найпростіший жанр висловлювання – розповідь.

Учням запропоновано колективно побудувати розповідь або казку за серією малюнків, опорними словосполученнями. Оволодіння різними за складністю типами мовлення урівноважується допомогою вчителя, ступенем самостійності і творчості учнів.

Усні висловлювання на початковому етапі оволодіння процесом творення тексту є основою формування навичок письмового мовлення. Розвиток цих форм монологічного мовлення перебувають у постійному взаємозв'язку. Ефективність такого підходу досягається тематичною близькістю усних і письмових вправ.

Казковий герой Мудра Сова допоможе створити на уроці ігрову атмосферу, а умовні позначення — швидко орієнтують у способі виконання завдань.

Умовні позначення:

— прочитай

— поміркуй

— розкажи

— запиши

— попрацюй із словником

Урок 1.

СПОГАДИ ПРО ЛІТО

1. Розгляньте малюнок. Що ви на ньому бачите? А що ще, крім цього? Де це відбувається? Коли це могло відбуватися? Про що могли говорити діти? Як може називатись ця картина? Що ви тут бачите такого, що дозволяє вам так говорити?

2. Прочитайте уривок із оповідання Є. Гуцало про знайому вам дівчинку Саййору, яка приїхала на літні канікули до бабусі із Узбекистану.

— Подивись! — шепотіла Саййора, зіщуливши плечі.

Там, де сріблилась рибка у траві, стояло знайоме лисенятко. Передню лапу задерло, наче вагалось ступити вперед, а мордочка ж була така хитра, така довірлива! Обоє вушок стриміли, ловлячи найменшу небезпеку. Над лисенятком видзвонювала бджола, а воно хоч би що — розумними оченятами дивилось і наче усміхалось.

— Не бійся, — мовив ти якомога тихіше, щоб не сполохати руденького веселоокого пройдисвіта.

— Він прийшов до нас у гості. Це молоденький лис.

— Лис прийшов у гості?

— Авжеж. Це мій знайомий лис, він дуже любить рибу.

— І ти часто ловиш для нього рибу?

— Думаєш, чого ми сюди прийшли? Щоб ти, Саййоро, теж познайомилась з лисом.

— А він не боїться іти до рук?

— Авжеж, боїться. Адже він дикий, любить **волю**.

— Який він славний! — захоплено вигукнула. Так і хочеться погладити долонею.

— Не можна привчати до людської ласки, бо тоді звір стає ручним і може загинути серед хижаків.

— Чому ж лис остерігається брати рибу?

— Постривай, зараз візьме.

3. Віднайдіть текст-опис. Віднайдіть діалог. Пригадайте, що називаємо діалогом?

Пригадай!

- Діалог – це *розмова між двома або кількома особами*.
- В діалозі найчастіше зустрічаються такі типи речень за метоютою висловлювання, як *питальні і розповідні*.
- Слова кожної особи, яка бере участь у розмові, називаються *репліками*.
- Кожна репліка діалогу, зазвичай, починається з *нового рядка*.
- Перед реплікою ставиться *тире*.
- Розмову кондуктора і пасажира, покупця і продавця можна назвати *діалогом*.

4. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слів **волелюбний, вольовий**. Усно складіть декілька речень із цими словами.

5. Складіть і запишіть розповідь «Що мені найбільше запам'яталось у дні літніх канікул». Користуйтеся підказкою Мудрої Сови.

Підказка:

- Де ти побував улітку?
- Чим займався протягом відпочинку?
- Що тобі найбільше сподобалося?
- Які враження залишилися після літа?

А також, Мудра Сова принесла у мішку слова та словосполучення, які ви можете використати при написанні розповіді. Прочитайте їх.

побувати на морі
їздити у табір відпочинку
провести літо в селі
ходити в туристичний похід
відпочивати на березі річки
плавати в морі
купатися в річці
ходити в гори, в ліс
кататися на велосипеді, човні, катері
збирати ягоди, гриби, овочі
загорати, бігати, гратися
ловити рибу
допомагати старшим
гарно загоріти
добре відпочити
набратися сил
загартуватися

Пам'ятай! У розповіді має бути зачин, основна частина і кінцівка.

Що мені найбільше запам'яталось у дні літніх канікул

A large grid of horizontal and diagonal lines for writing. The grid consists of 20 horizontal lines and 6 diagonal lines that intersect them, creating a series of slanted columns for text entry.

6. Перевір написане. Виправ помилки, якщо вони є.

Урок 2.

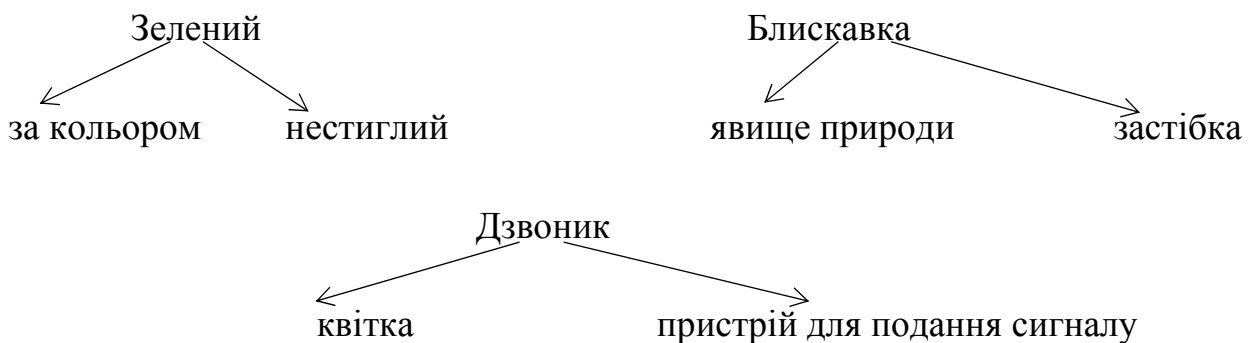
ДЕ НЕ ГЛЯНЬ – КОЛОСКИ

Слово. Значення слова

1. Прочитай і запам'ятай. Перекажи текст по пам'яті.

- Кожне слово має **лексичне значення**, тобто щось означає. Розуміти значення слова означає уявляти те, що ним називається.
- Словом називають предмети, явища, ознаки, дії, кількість, почуття та інше. *Книга, вітер, блакитний, танцювати, десять, весело.*
- Іноді для того, щоб дати назву предметові, використовують кілька слів. Такі назви є **складними**. *М'який знак* (буква), *Сіверський Донець* (річка), *петрові батоги* (рослина).
- Слова можуть мати одне й кілька значень. Слово, яке має одне значення, — **однозначне**. *Кім, трава, годинник, Київ, сім* — однозначні слова.
- Слово, яке має два або більше значень, — **багатозначне**.

- Слова можуть уживатися в прямому й переносному значенні.

Пряме значення	Переносне значення
<i>Золота монета</i> (монета із золота)	<i>Золоте сонце</i> (сонце кольору золота)
<i>Кіт дримає на сонечку</i> (кіт спить)	<i>Взимку ліс дримає</i> (ліс нерухомий)

Якщо різні предмети, що називаються однаково, мають якусь спільну рису чи ознаку, то слово, яке їх називає, — **багатозначне**.

2. Прочитай. Придумай заголовок до тексту.

Ми з татком у степу. Сонця немає. Тільки небо ледь жевріє на сході. Вітерець і не шелесне. А неозорій лан пшениці видзвонює великими тугими колосками.

Як глянув я на комбайна, то й очам своїм не повірив. Ну точно корабель, тільки не морський, а степовий. І навіть капітанський місточок є. Це там, де татові сидіти, коли він комбайн веде.

Зійшли ми з татком на місток, а тут і штурвал, як на кораблі. Дух мені перехопило. Схопився я обома руками за штурвал і ну повертати туди й сюди. А піді мною жовті хвилі лану.

*Тато щось увімкнув, натиснув, і велетенська машина ожила, загула, зацокотіла, замахала крильми і пішла по **неозорому** пшеничному ланові.*

*Що в цій машині всередині робиться, не знаю, а тільки бачу, пшениця покірно лягає під ножі, а з **бункера** сиплеться чисте зерно в кузов грузовика, який іде поруч. Та ще й як сиплеться! Наче могутня річка тече.*

(За Д. Ткачем)

3. Розглянь малюнок. Як ви думаєте, що відчуває хлопчик? Прочитай, підказку Мудрої Сови. Поясни, чому вона так вважає.

Він відчуває

- красу природи
- тепло колосків
- подих вітру

4. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слів **неозорий, бункер**. Усно складіть декілька речень із цими словами.

5. Напишіть переказ перших двох абзаців оповідання. Використовуйте опорні словосполучення.

План	Опорні словосполучення
1. Лан видзвонює тугими колосками.	<i>Ледь жевріє на сході; не шелесне; Неозорий лан пшениці.</i>
2. Комбайн – корабель, тільки не морський, а степовий.	<i>Капітанський місточок.</i>

Blank writing area with horizontal lines and diagonal lines forming a grid for handwriting practice.

6. Прочитайте прислів'я. Як ви їх розумієте?

Хліб – усьому голова. Хто про землю дбає, тому вона повертає.

7. Прочитай слова. Пояснить їхнє значення. Що у них спільного?

Хлібопекарня, хлібо завод, хліборізка, нахлібник, хлібниця.

8. Утвори та запиши нові слова від слова *голова*.

Blank writing area with horizontal lines and diagonal lines forming a grid for handwriting practice.

Урок 3.

В ОСІННІ БАРВИ, ШАТИ, ВДЯГЛИСЬ ЛІСИ Й ПОЛЯ

1. Розгляньте малюнок. Що ви на ньому бачите? А що ще, крім цього? Де це відбувається? Коли це відбувається? Що ви тут бачите такого, що дозволяє вам так говорити? Як може називатись цей малюнок? Що ви відчуваєте дивлячись на цей пейзаж?

2. Прочитайте текст-опис. Поясніть, чи можна вважати підкреслені вислови образними? Чому? Наведіть приклад прямого і переносного значення слова.

Вкривається багрянцем клен. Він стоїть на узліссі замріяний, ніби сумує, що надійшов жовтень. Іноді тихо вронить вирізьблений свій лист. А налетить вітер і почне безжально зривати осінню красу зажуреного клена, оголить його і гулятиме серед голого гілля.

А яка ніжна, золота берізка на тлі синюватих ялинок, зелених сосен. Вона опустила свої віти і теж журиється, що скоро прийдуть холоди.

Деякі квіточки ще не хочуть здаватись, поспішають доцвісти, поки перші морозці не вдарять по них. Але й ці останні квіти теж ніби насторожено зажурені.

Високо вгорі дзвінким передзвоном курличуть трикутники журавлів. Прямують на південь, поспішають. Десь перегукуються вгорі над ними і дикі гуси. На півночі вже холодно їм.

(За О. Копиленко)

3. Складіть і запишіть твір-опис «Осінь – чарівниця». Користуйтеся підказкою Мудрої Сови.

Підказка:

- Яка пора року настала?
- Що зробила осінь з берізкою, кленом?
- Чому ялину і сосну осінь обминула?
- Що сталося з травою?

Мудра Сова принесла у мішку слова та словосполучення, які ви можете використати при написанні тексту-опису. Прочитайте їх.

одягся в багряний **жупан**
позолотила кленові сорочку

вбралася в жовту сукню
заплела в коси жовту стрічку

не вистачило фарби для ялини і сосни
забула подарувати жовте вбрання

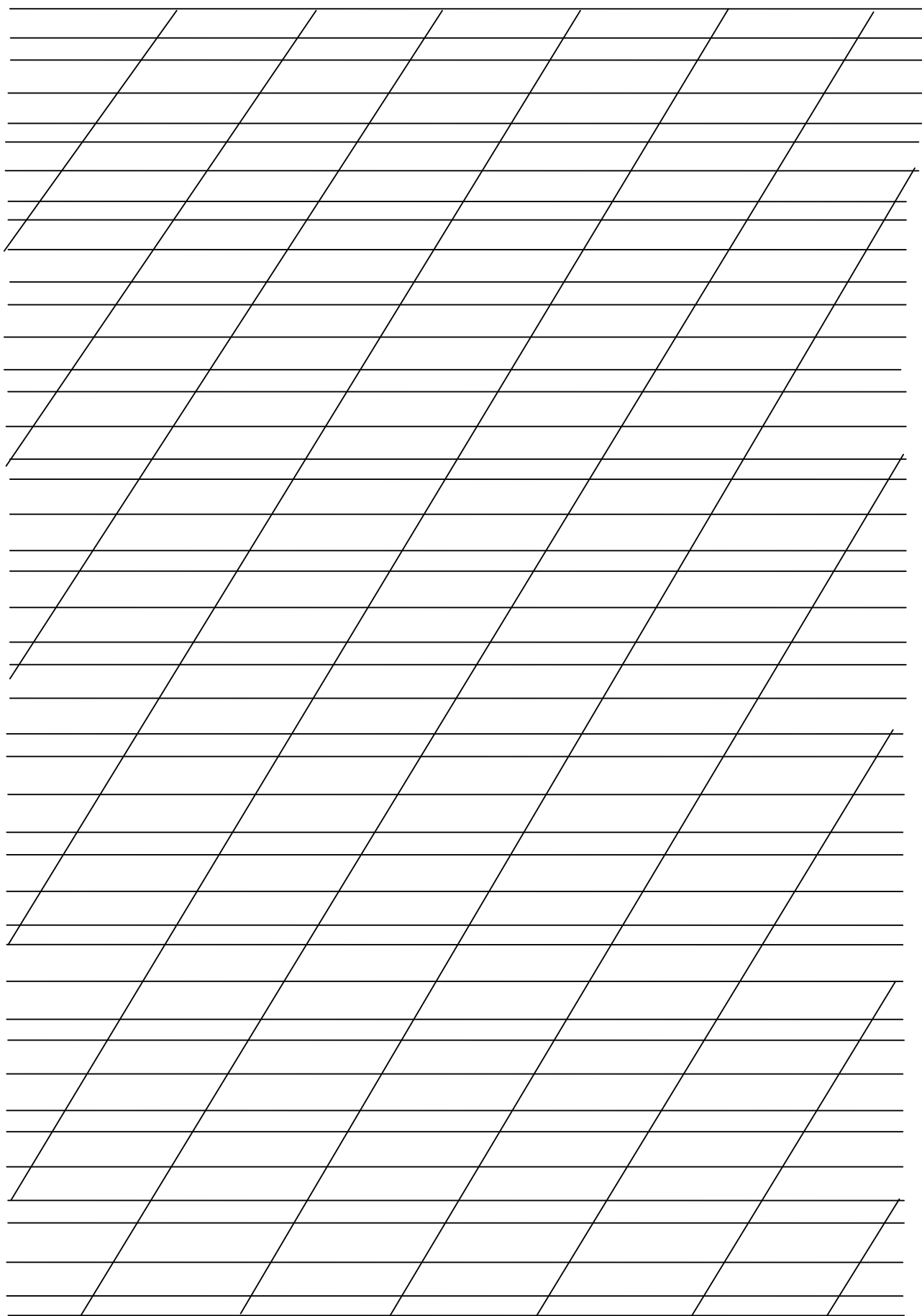
пожовкла і зів'яла трава
геть витоптала зелений килим на землі

всюди помітний дотик її жовтого крила
пензлик осені побував усюди

4. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слова **жупан**. Усно складіть декілька речень із цим словом.

Осіннь – чарівниця

5. Перевір написане. виправ помилки, якщо вони є.

Урок 4.

ВВІЧЛИВІСТЬ НІЧОГО НЕ КОШТУЄ, АЛЕ БАГАТО ДАЄ

1. Прочитайте народну казку про лелеку і солов'я. Як ви вважаєте, що допомогло солов'ю навчитися музики? Кого висміює народ у казці? За що прославляє солов'я, мудреця?

Був час, коли птахи співати не вміли. І раптом вони дізналися, що в одній далекій країні живе старий мудрий чоловік, який навчає музики. Тоді послали до нього лелеку і солов'я перевірити, чи так це.

Лелека дуже поспішав. Йому не терпілося стати першим у світі музикантом. Він так квапився, що вбіг до мудреця, навіть у двері не постукавши, не привітався до старого, з усіх сил крикнув йому просто у вухо:

— Ей, ти, дідугане! Ну-бо, навчи мене музики!

Та мудрець вирішив спочатку навчити його ввічливості. Він вивів лелеку за поріг, постукав у двері і сказав:

— Треба робити ось як.

— Усе ясно! — зрадив лелека. — Це і є музика? — і полетів, щоб скоріше здивувати світ своїм мистецтвом.

Соловей на своїх маленьких крилах прилетів пізніше. Він боязко постукав у двері, привітався:

— Добридень! Пробачте, будь ласка, за турботу. Та мені дуже хочеться навчитися музики.

Мудрецю сподобався привітний птах, і він навчив солов'я усього, що знав сам.

Відтоді скромний соловей став кращим у світі співаком. А дивак лелека умів тільки клацати дзьобом. Та ще вихвалитися і повчати інших птахів:

Ей, чуєте? Треба робити ось так! Це і є справжня музика.

2. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слів **ввічливий**, **скромний**, **нахабний**, **зухвалий**. Усно складіть декілька речень із цими словами.

3. Прочитайте прислів'я. Як ви їх розумієте?

Ввічливість нічого не коштує, але багато дає. Ласкаве слово, що весняний день.

4. Розгляньте, як художник зображує на картині лелеку. Чому лелека підніс свою довгу ногу і задер вгору дзьоб? Що хотів цим сказати художник про вдачу лелеки? Чи зрозумів лелека науку ввічливості, якої навчав його мудрець? Розгляньте постать учителя. Що він тримає в руці? Куди звернений його погляд? Чому так радісно світяться його очі?

Якими барвами художник передав захоплення, радісні почуття пташок, що слухають спів солов'я? Чого зумів навчитися лелека? Як він вихвалявся і повчав інших птахів?

5. Придумайте назву для кожного малюнка. Користуйтеся підказкою Мудрої Сови.

Підказка:

1. Мудрець навчає лелеку ввічливості. Це і є музика?
2. Мудрець навчає солов'я співу.
3. Скромний соловей і зарозумілий лелека

6. Усно перекажіть казку користуючись ілюстраціями та поданим планом.

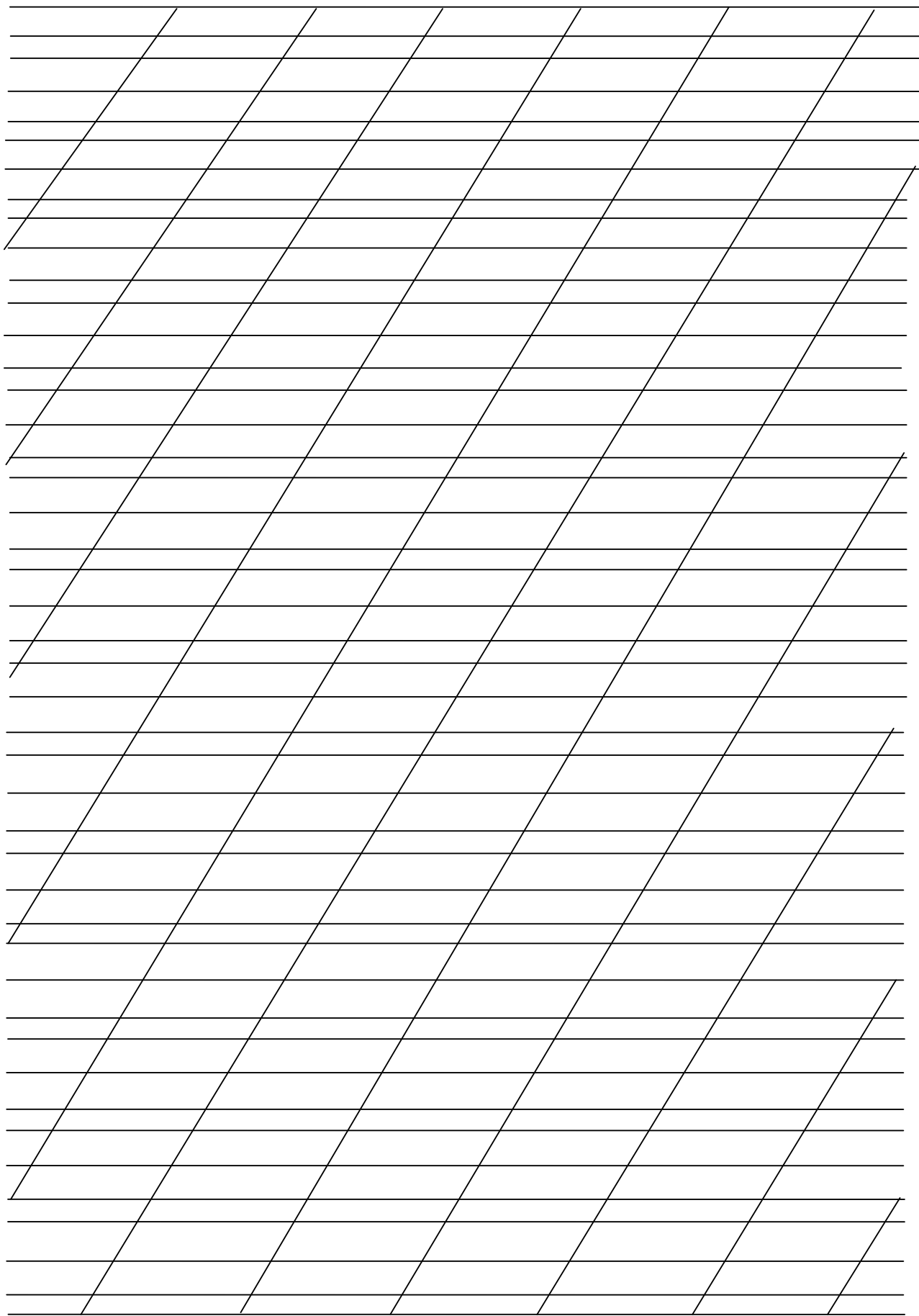

7. Напишіть переказ «Лелека і соловей» у зошит. Мудра Сова принесла у мішку слова та словосполучення, які ви можете використати при написанні переказу. Прочитайте їх.

нечемний, хвалькуватий, зухвалий, нерозумний, нетерплячий
не привітався з учителем, грубо звернувся до нього
не попросив, а наказав навчити музики
скромний, ввічливий, вихований
радість учителеві приносять успіхи солов'я
кращий співак
кляцати дзьобом та вихвалятися

Лелека і соловей

8. Перевір написане. Виправ помилки, якщо вони є.

Урок 5.

ЗГОДА БУДУЄ, А НЕЗГОДА РУЙНУЄ

1. Прочитайте казку «Яблуко» В. Суттева. Як ви розумієте прислів'я: «Згода буде, а незгода руйнує», «Криком справи не досягнеш»? Чи можуть вони стати заголовками до цієї казки?

Стояла пізня осінь. З дерев давно облетіло листя. Лише на верхівці дикої яблуньки висіло одне-однісіньке яблуко.

У цю осінню пору біг заєць і побачив яблуко. Але як його дістанеш? Яблуко високо висить — не доскочиш!

— К-р-р-а! К-р-р-а!

Дивиться заєць — на ялині сидить ворона і сміється.

— Гей, вороно! — гукнув заєць. — Зірви-но мені яблуко!

Ворона перелетіла із ялини на яблуню і зірвала яблуко. Тільки в дзьобі його не втримала — полетіло воно вниз.

— Спасибі тобі, вороно! — сказав заєць і хотів було підняти яблуко, а воно, немов живе, раптом зашипіло... і побігло.

— Що таке?

Злякався заєць. Потім зрозумів: яблуко впало просто на їжака, який згорнувшись клубочком, спав під яблунею. Їжак спросоння зіскочив і кинувся бігти, а яблуко на колючки начепилося.

— Стій, стій! — кричить заєць. — Куди моє яблуко потягнув?

Зупинився їжак і каже:

— Це моє яблуко. Воно впало, а я його впіймав.

Заєць підскочив до їжака:

— Зараз же віддай моє яблуко! Я його знайшов!

Підлетіла до них ворона.

— Даремно ви сперечаєтесь, — каже, — це моє яблуко, я його собі зірвала.

Ніхто одне з одним погодитися не може, кожен кричить:

— Моє яблуко!

Вереск, галас на весь ліс. І вже бійка починається: ворона їжака в ніс дзьобнула, їжак зайця голками поколов, а заєць ворону ногою вдарив.

Саме тут і ведмідь з'явився. Та як гаркне:

— Що таке? Що за гамір?

Усі до нього:

— Ти, Михайле Івановичу, в лісі найбільший, найрозумніший. Розсуди нас по справедливості. Кому це яблуко присудиш, так тому й бути.

І розказали ведмедю все як було.

Ведмідь подумав, подумав, почухав за вухом і запитав:

— Хто яблуко знайшов?

— Я! — сказав заєць.

— А хто яблуко зірвав?

— Як-раз я! — крикнула ворона.

— Добре. А хто його впіймав?

— Я впіймав! — пискнув їжак.

— Ось що,— розсудив ведмідь,— усі ви праві, й тому кожен з вас має одержати яблуко...

— Але ж тут лише одне яблуко! — сказали їжак, заєць і ворона.

— Розділіть це яблуко на рівні частини, і хай кожен візьме собі по шматочку.

І всі хором вигукнули:

— Як же ми раніше не здогадалися!

Їжак узяв яблуко і розділив його на чотири частини. Один шматочок дав зайцю:

— Це тобі, зайцю,— ти перший яблуко побачив.

Другий шматочок вороні віддав:

— Це тобі, вороно,— ти яблуко зірвала.

Третій шматочок їжак собі в рота поклав:

— Це мені, тому що я впіймав яблуко.

Четвертий шматочок їжак ведмедю в лапу поклав:

— Це тобі, Михайле Івановичу...

— А мені ж за що? — здивувався ведмідь.

— А за те, що ти всіх нас помириш та ума-розуму навчив!

І кожен з'їв свій шматочок яблука, і всі були задоволені, тому що ведмідь розсудив справедливо, нікого не скривдив.

2. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слів **розсудливий, конфлікт**. Усно складіть декілька речень із цими словами.

3. Розгляньте малюнки. Що за гамір зчинили у лісі заєць, їжак і ворона? Чому так невдоволено скривився заєць? Що закричав на весь ліс? — Чому обурився їжак, розвівши руки в сторони? Що відказує зайцю? З якими словами підлетіла ворона? — Хто надійшов на крик і гамір? Про що попросили Михайла Івановича заєць, їжак і ворона? — Чому весело заплескали у долоні заєць і ворона? Що вигукнули усі хором? З якими словами звертається їжак до лісового господаря, простягаючи йому четвертинку яблука?

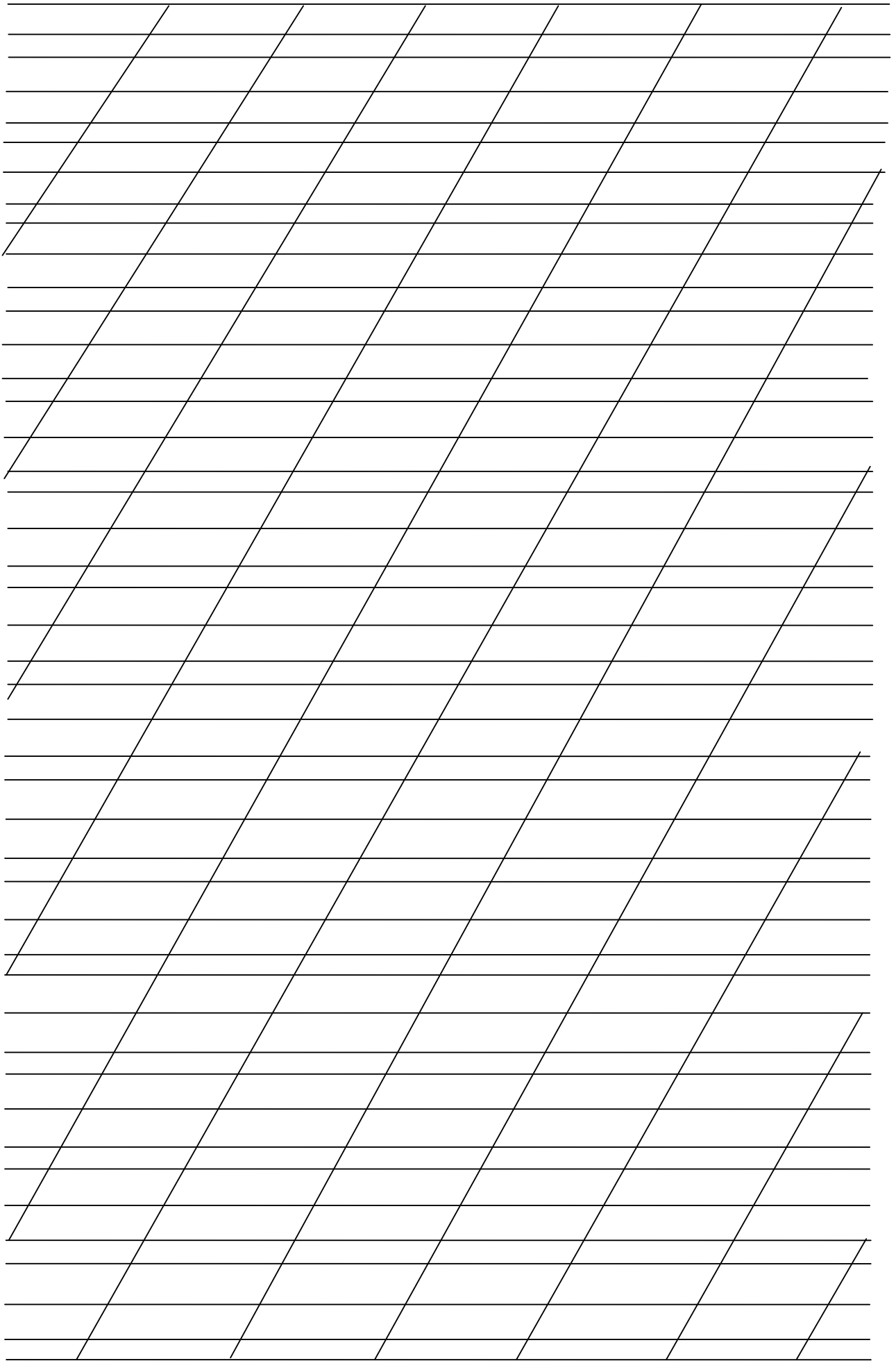
4. Придумайте назву для кожного малюнка. Усно перекажіть казку «Яблуко» використовуючи підказку Мудрої Сови.

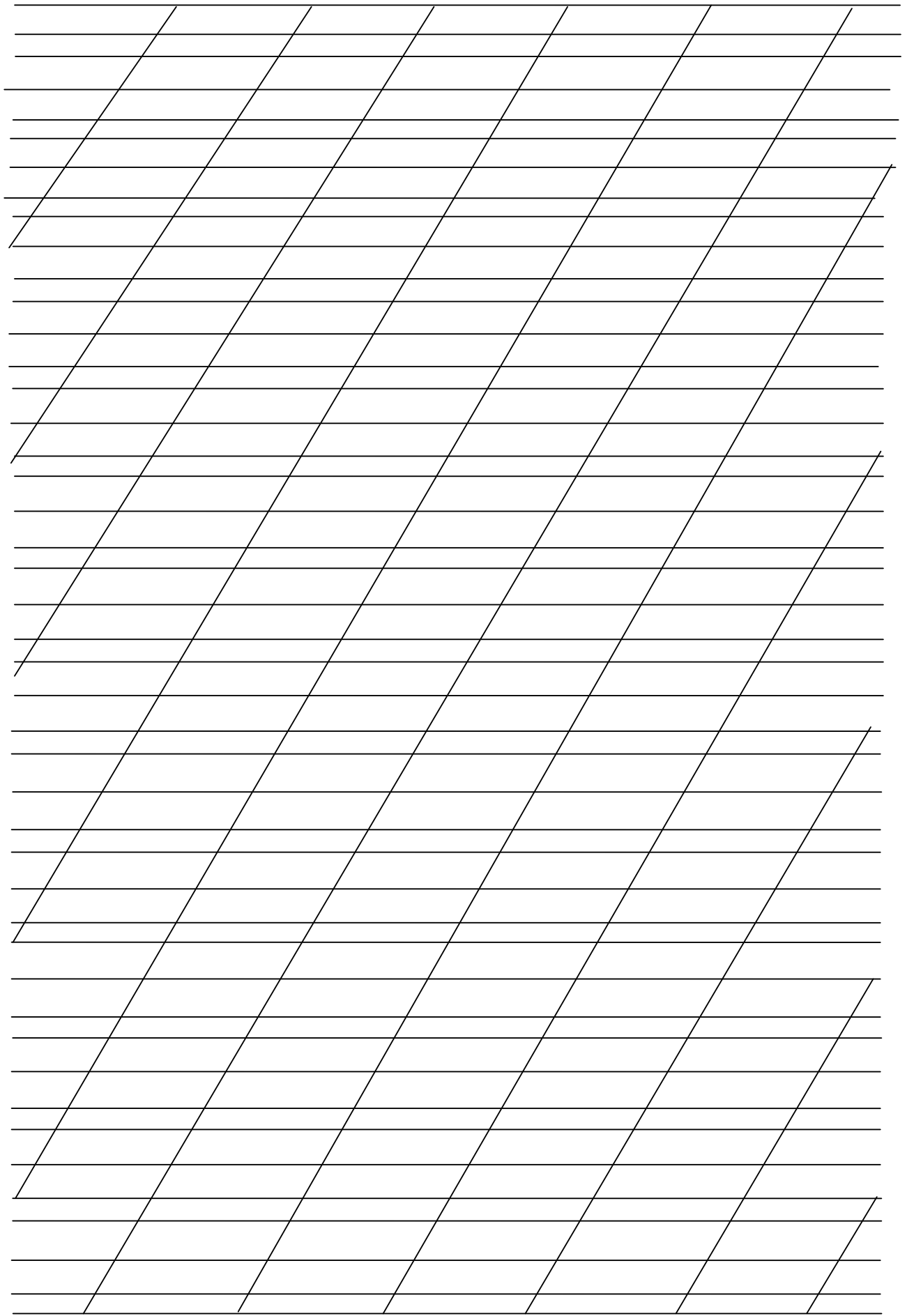
Підказка

План	Опорні речення і словосполучення
<p>Зачин</p> <p>Це моє яблуко!</p>	<p>Обурено закричав на весь ліс; невдоволено скривився; куди тягнеш, я знайшов ; віддай; сердито затував ногами; розвів руки в сторони; я впіймав; даремно сперечається, я зірвала.</p>
<p>Основна частина</p> <p>Розсуди нас, Михайле Івановичу!</p>	<p>Надійшов на крик і гамір; та як гаркне; подумав, подумав, почухав за вухом; почав розпитувати; усі праві; кожен має одержати яблуко; треба поділити на рівні частини.</p>
<p>Кінцівка</p> <p>Спасибі тобі за науку, лісовий господарю!</p>	<p>Аж у долоні з радості заплескали; простягнув четвертинку ведмедю; розсудив справедливо; нікого не скривдив; усіх помирив; ума розуму навчив.</p>

5. Напишіть переказ казки «Яблуко» не підглядаючи в авторський текст. Оберіть одне з вивчених прислів'їв назвою переказу.

6. Перевір написане. Виправ помилки, якщо вони є.

Урок 6.

ЧИЯ ВІДВАГА ТОГО Й ПЕРЕМОГА Звертання

1. Прочитай і запам'ятай. Перекажи текст по пам'яті.

Звертання — це слово або сполучення слів, що називає того, до кого звертаються. Під час вимови звертання виділяється голосом, а на письмі — комою (комами) чи знаком оклику.

А яка ж загадка, тату?

Устань, моя матінко, раненько.

Галю! Швидше йди до столу!.

2. Прочитайте оповідання «Боягузка» Н. Артюхової.

Поміркуйте над тим, чи дійсно Валя була боягузкою.

Підкресліть звертання.

Як ви розумієте прислів'я: «Сміливість фортеці бере», «Чия відвага, того й перемога»? Чи можуть вони стати заголовками до цього оповідання?

Валя була боягузкою. Вона боялася жаб, павуків, гусені. її так і звали — Боягузка.

Якось діти гралися на вулиці, на великій купі піску. Хлопчики будували фортецю, а Валя та її маленький братик Андрій варили обід для ляльок. Валю у війну грати не приймали — вона ж боягузка, а Андрійко для війни не годиться, тому що ходити він умів тільки рачки.

Раптом із сусіднього саду почулися вигуки:

— Кудлай з ланцюга зірвався! До нас біжить!..

Усі оглянулися.

— Кудлай! Кудлай! Бережіться, діти!..

Діти кинулися врозтіч.

Валя вбігла в сад і зачинила за собою хвіртку. На купі піску залишився тільки малий Андрійко: рачки далеко не втечеш. Він лежав на піщаній фортеці і плакав від страху, а грізний ворог ішов на приступ.

Валя заверещала, вибігла з хвіртки, схопила в одну руку лопатку, а в другу — іграшкову сковорідку і, заступаючи собою Андрійка, стала біля воріт фортеці.

Величезний, злющий пес біг через лужок просто на неї. Він здавався дуже коротким і дуже широким. Він не гавкав, а якось схропував при кожному стрибку. Ось уже зовсім близько його вискалена, ікласта паща. Валя кинула в нього сковорідку, потім лопатку і крикнула з усієї сили:

— Ану, геть!

— Фу! Фу! Кудлай! Сюди!

Це сусід дядько Гнат біг через вулицю навперейми Кудлаю, Валі на допомогу.

Почувши знайомий голос, Кудлай зупинився і крутнув хвостом. Дядько Гнат узяв його за ошийник і повів назад до сарая.

На вулиці стало тихо. Хлопці повільно виповзали зі своїх сховищ. Один спускався з паркана, другий вилазив з канави... Всі сходилися до піщаної фортеці. Андрійко вже сидів і усміхався, витираючи очі брудними кулачками.

А Валя ревно плакала.

— Ти що? — спитали діти.— Кудлай тебе вкусив?

Ні,— відповіла вона,— він не вкусив... Просто я дуже злякалась.

3. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слів **відважний, поважний**. Усно складіть декілька речень із цими словами.

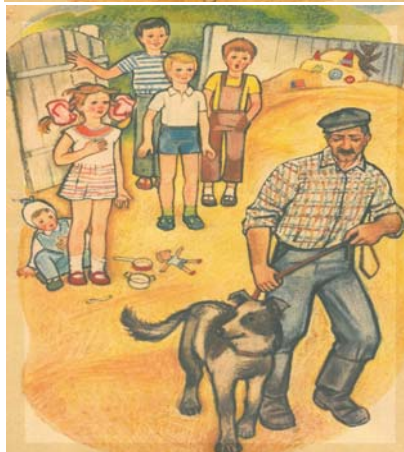
4. Розгляньте малюнки.

— Чому хлопчики не приймають до свого гурту Валю і маленького Андрійка?

— Куди біг злющий пес, зірвавшись з ланцюга? Де сховалися хлопці? Чому Андрійко затулив очі руками і заверещав? Хто заступив собою Андрійка? Що схопила дівчинка в ліву руку? Куди відвела праву руку? Що крикнула грізному ворогові?

— Що кричав сусід дядько Гнат, поспішаючи Валі на допомогу?

— Чому знову стало тихо надворі? Чому розплакалася Валя? Що б хотів сказати малий Андрійко, піднімаючи з землі іграшкову сковорідку?

5. Придумайте назву для кожного малюнка. Усно перекажіть оповідання «Боягузка» від імені Валі, одного з хлопчиків.

Використовуйте підказку Мудрої Сови.

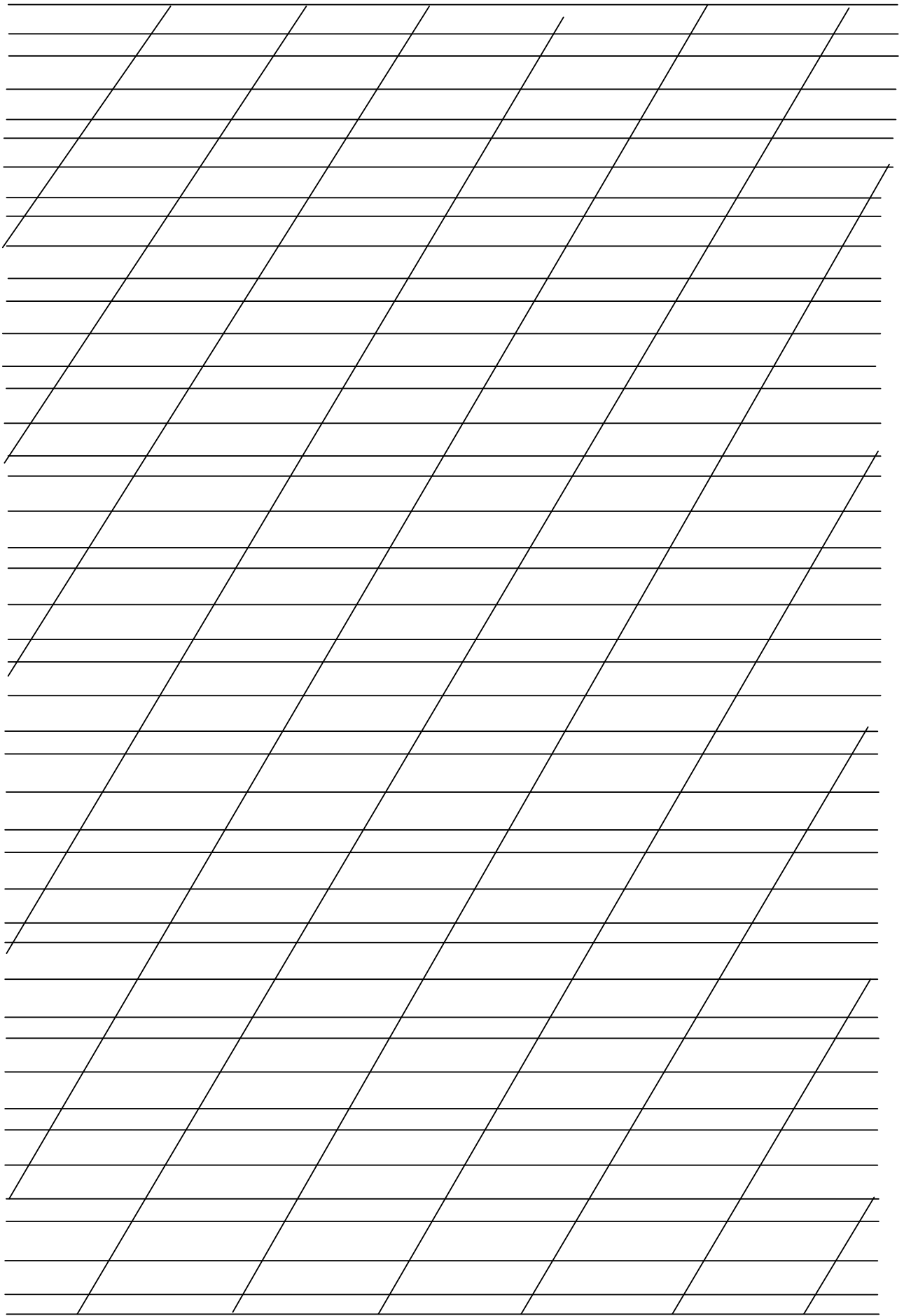
Підказка

План	Опорні словосполучення
Зачин Валя була боягузкою!	Вона боялася жаб, павуків, гусені; купа піску; фортеця, обід для ляльок; у війну грати не приймали; ходив рачки.
Основна частина Кудлай з ланцюга зірвався! Бережіться!	Врозтіч, в сад; малий Андрійко; злющий пес біг просто до піщаної фортеці; заверещав, затулив очі руками; заступила собою, крикнула грізному ворогові.
Дядько Гнат зупинив Кудлая!	Фу! Кудлай! Сусід дядько Гнат; зупинився і крутнув хвостом; узяв за ошийник і повів.
Кінцівка На вулиці стало тихо.	Виповзали зі сховищ; Андрійко усміхався; Валя плакала; кудлай вкусив; просто злякалась.

6. Напишіть переказ оповідання «Боягузка» не підглядаючи в авторський текст. Оберіть одне з вивчених прислів'їв назвою переказу.

Blank writing lines for the retelling task.

7. Перевір написане. Виправ помилки, якщо вони є.

Урок 7.

ДРУГ – ТОЙ, З КИМ ДОВГИЙ ШЛЯХ УДВОЄ КОРОТШИЙ

1. Прочитайте казку «Паличка-виручалочка» В. Сутєєва.

2. Як ви розумієте прислів'я: «Друг – той, з ким довгий шлях удвоє коротший», «Друга у скруті пізнають»? Чи можуть вони стати заголовками до цієї казки? Чому їжака можна назвати справжнім другом?

Ішов їжак додому. По дорозі наздогнав його заєць, і вони пішли разом. Удвох дорога вдвічі коротша.

До дому далеко — йдуть, розмовляють. А поперек дороги палка лежала. За розмовою заєць не помітив її — спіткнувся, мало не впав.

— Ах, ти!.. — розсердився заєць. Піддав палку ногою, і вона відлетіла далеко вбік.

А їжак підняв палку, закинув її собі на плече і побіг наздоганяти зайця.

Побачив заєць у їжака палку, здивувався:

— Для чого тобі палка?

— Це палка не проста, — пояснює їжак, — Це паличка-виручалочка.

Заєць у відповідь тільки чмихнув.

Пішли вони далі. Вийшли до болота. Заєць з купини на купину перестрибує. їжак позаду йде, дорогу перед собою палкою перевіряє.

— Ей, Колюча Голово, що ти там плентаєси? Напевно, твоя палка...

Не встиг заєць договорити, як зірвався з купини і провалився у трясовину по самі вуха. Ось-ось захлинеться і потоне.

Перебрався їжак на купину, ближче до зайця, і кричить:

— Хапайся за палку! Та міцніш!

Ухопився заєць за палку, їжак шарпнув із усіх сил і витяг свого друга з болота.

Коли вибралися на сухе місце, заєць каже їжаку:

— Спасибі тобі, їжаче врятував ти мене.

— Що ти! Це паличка-виручалочка – із біди витягалочка.

3. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слів **чванливий**, **чванство**, **поміrkований**. Усно складіть декілька речень із цими словами.

4. Розгляньте малюнки. Придивіться уважно до двох лісових друзів.

— Як ступає по болоту їжак? Для чого перед собою палкою перевіряє дорогу? Чому підніс вгору праву лапу? Чому так насмішкувато поглядає на товариша заєць?

- Чому заєць не встиг договорити? Як художник на малюнку передає переляк зайця?
- Що робить їжак? Де він стоїть? Що він придумав для врятування товариша? Як він тримає палку?
- Чому сірий опустив очі? Що цим хотів сказати художник про настрій зайця? Що каже заєць товаришеві? Що відказує їжак? Чому він показує на паличку-виручалочку?

5. Придумайте назву для кожного малюнка. Усно перекажіть казку «Палочка-виручалочка».

Використовуйте підказку Мудрої Сови.

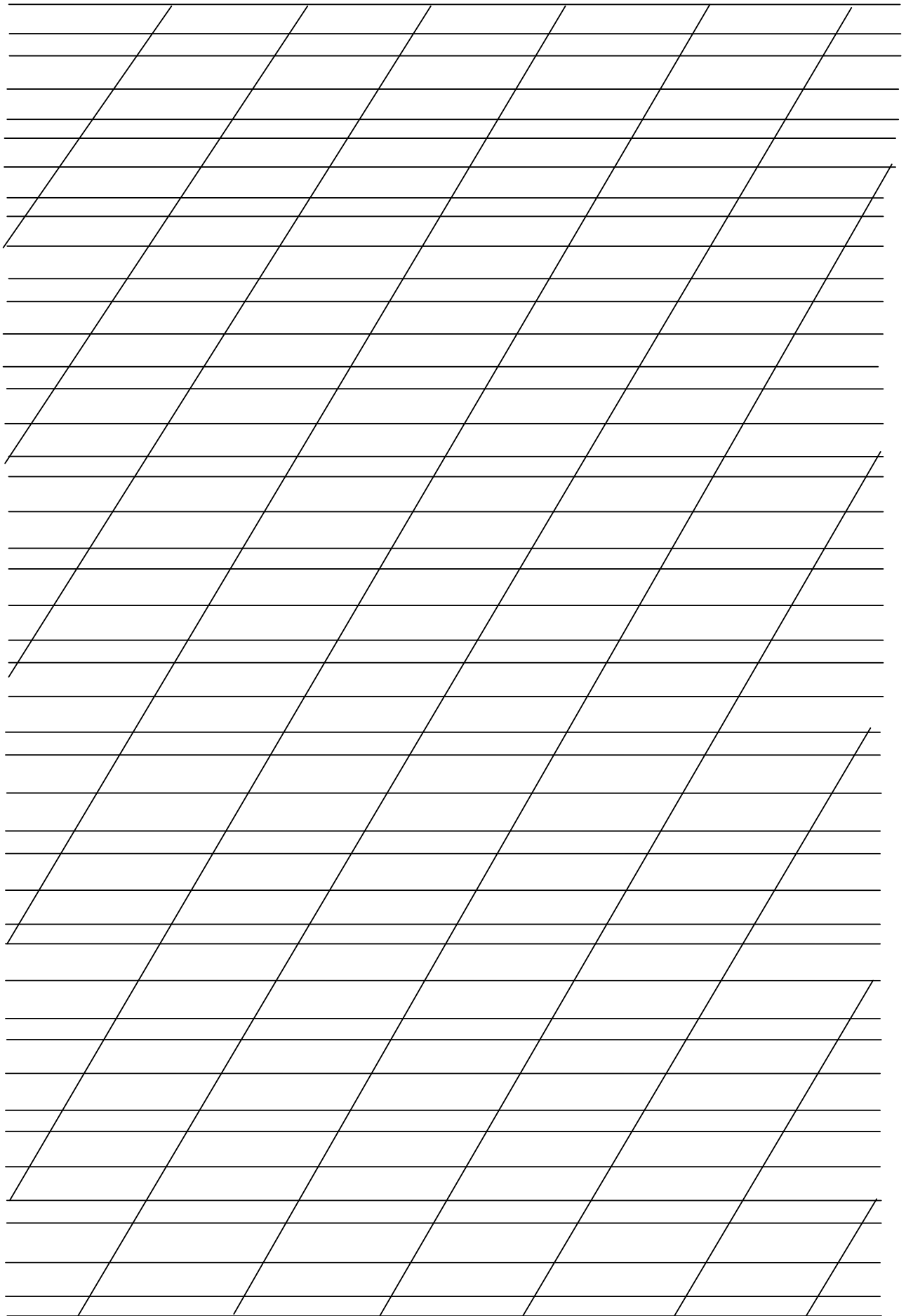
Підказка

План	Опорні словосполучення
Зачин Заєць із купини на купину перестрибує, а їжак позаду йде, дорогу перед собою палкою перевіряє.	Вийшли до болота; насмішкувато поглядає; що ти там плентаєшся.
Основна частина Провалився заєць у трясовину по самі вуха.	Ось захлинеться, потоне; очі витріщив з переляку.
Хапайся за палку! Та міцніш!	Шарпнув із усіх сил; витяг з болота; вибралися на сухе місце.
Кінцівка Спасибі тобі, їжаче!	Врятував ти мене; паличка- виручалочка – із біди витягалочка.

6. Напишіть переказ казки «Паличка-виручалочка» не підглядаючи в авторський текст. Оберіть одне з вивчених прислів'їв назвою переказу.

Blank writing area with horizontal and diagonal lines for text entry.

7. Перевірте написане. Виправте помилки, якщо вони є.

Урок 8.

ЗИМОНЬКО-ГОЛУБОНЬКО В БІЛИМ КОЖУШКУ

1. Прочитайте вірш Л. Забашти «Зимонько». Про які зимові розваги автор згадує у вірші?

*Зимонько-голубонько
В білім кожушку,
Любимо ми бігати
По твоїм сніжку.
Всім рум'яниш личенька
Ти о цій порі
І ладнаєш ковзанки
В нашому дворі.
Візьмемо санчата ми,
Помчимо з гори.
Снігом нас притрушують
Срібні явори.*

2. Розгляньте малюнок. Що ви на ньому бачите? А що ще, крім цього? Де це відбувається? Коли це відбувається? Що ви тут бачите такого, що дозволяє вам так говорити? Як може називатись цей малюнок? Що ви відчуваєте дивлячись на цей пейзаж?

— Складіть усно розповідь про зиму за планом підказки. Використовуйте вислови із мішка Тітоньки Сови.

3. Складіть і запишіть твір-опис «Зимонько!». Користуйтеся підказкою Мудрої Сови.

Підказка

1. Розкажіть про те, коли вдарили морози, як випав перший сніг?
2. Що сталося з деревами і кущами?
3. Як зустріли зиму пташки?
4. Як ставляться до зими діти?

Мудра Сова принесла у мішку слова та словосполучення, які ви можете використати при написанні тексту-опису. Прочитайте їх.

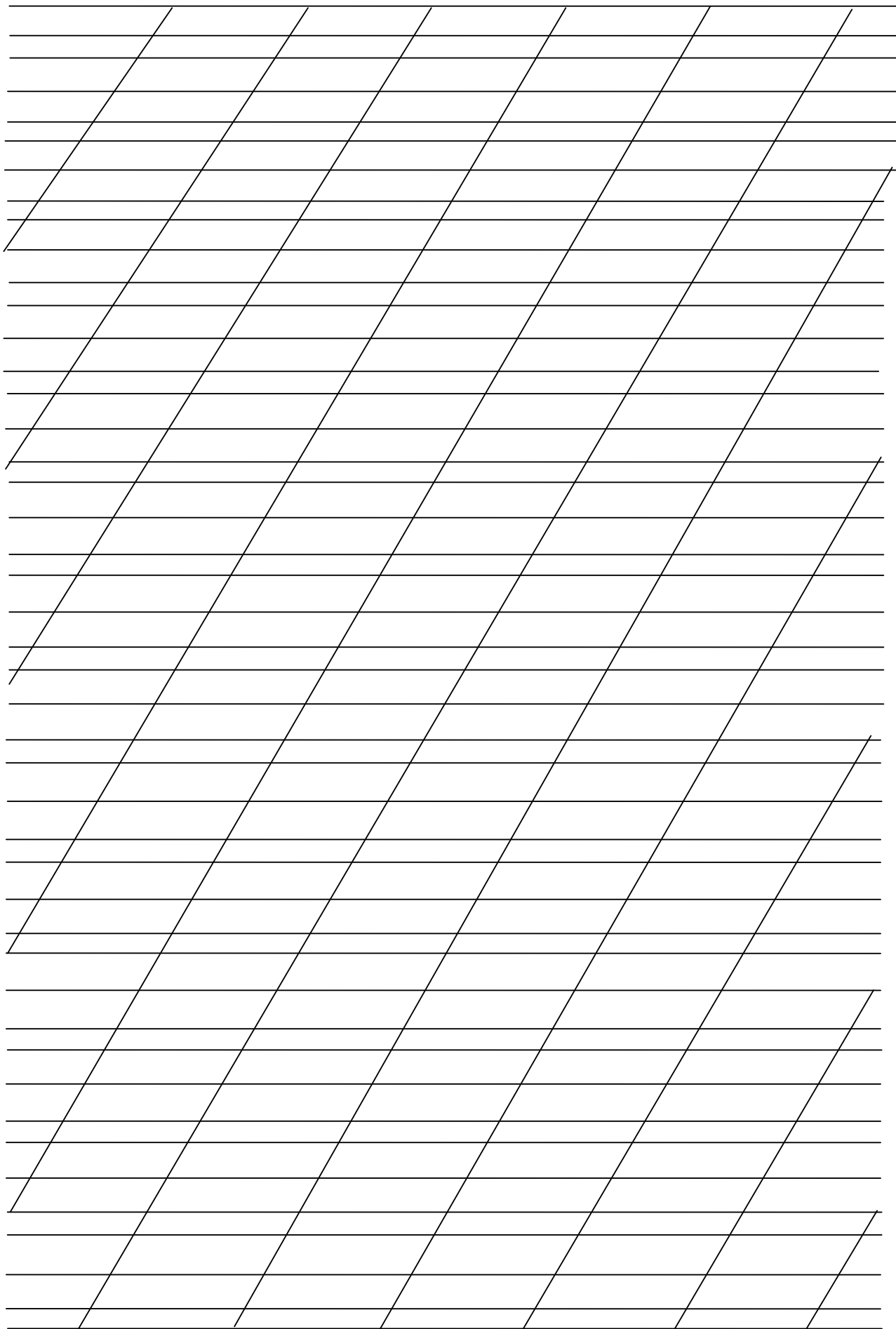
приїхала на білому коні
скував землю
накрила білою скатертиною
вкрила білим пухом
посипав із сивої хмари
у білому вбранні
побілила дерева і кущі
принесла **клопоту** пташкам
побільшало птахів біля будинків
у пошуках їжі
катаються на санчатах, ковзанах і лижах
ліплять снігову бабу
грають у сніжки

4. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слова **клопiт**. Усно складіть декілька речень із цим словом.

Зимонько!

Handwriting practice grid consisting of 10 columns and 10 rows of slanted lines.

5. Перевірте написане. Виправте помилки, якщо вони є.

Урок 9.

ЛИСТИ ТА ЛИСТУВАННЯ

1. Для чого люди пишуть листи? Як ще можна спілкуватися з людьми на відстані?

2. Чи доводилося вам писати й одержувати листи? Чи цікаво це?

3. Мудра Сова пропонує вам навчитися писати листи. Вона листується з паном Дятлом. Прочитайте, якого листа написала Мудра Сова своєму другові. (Пан Дятел дозволяє вам прочитати цього листа)

Пам'ятай!

Виховані люди чужих листів без дозволу **не читають!**

Здрастуй, Дятлику!

Я одержала твого листа. Дуже тобі за нього вдячна.

У нас гаряча пора. Закінчується перший семестр навчання у лісовій школі. Мої учні старанно виконують підсумкові роботи. Учора я перевіряла техніку читання. Більшість лісових мешканців гарно читають. Завтра подам тестові завдання з мови та математики.

А незабаром Новий рік. Усі наші школярі готують новорічну виставу. Я граю роль вовка. Майже щодня проводимо репетиції. Знайома пані Павучиха вже пошила мені костюм із сірого хутра. А з паном Зайцем ми змайстрували маску вовка.

Дуже чекаю відпустку, щоб досхочу начитатися своїх улюблених книжок. Цього року лісова бібліотека отримала багато сучасних детективів.

Ось такі у мене новини. Напиши, що цікавого відбулося в твоєму житті.

Чекаю від тебе листа.

Твоя подруга Мудра Сова.

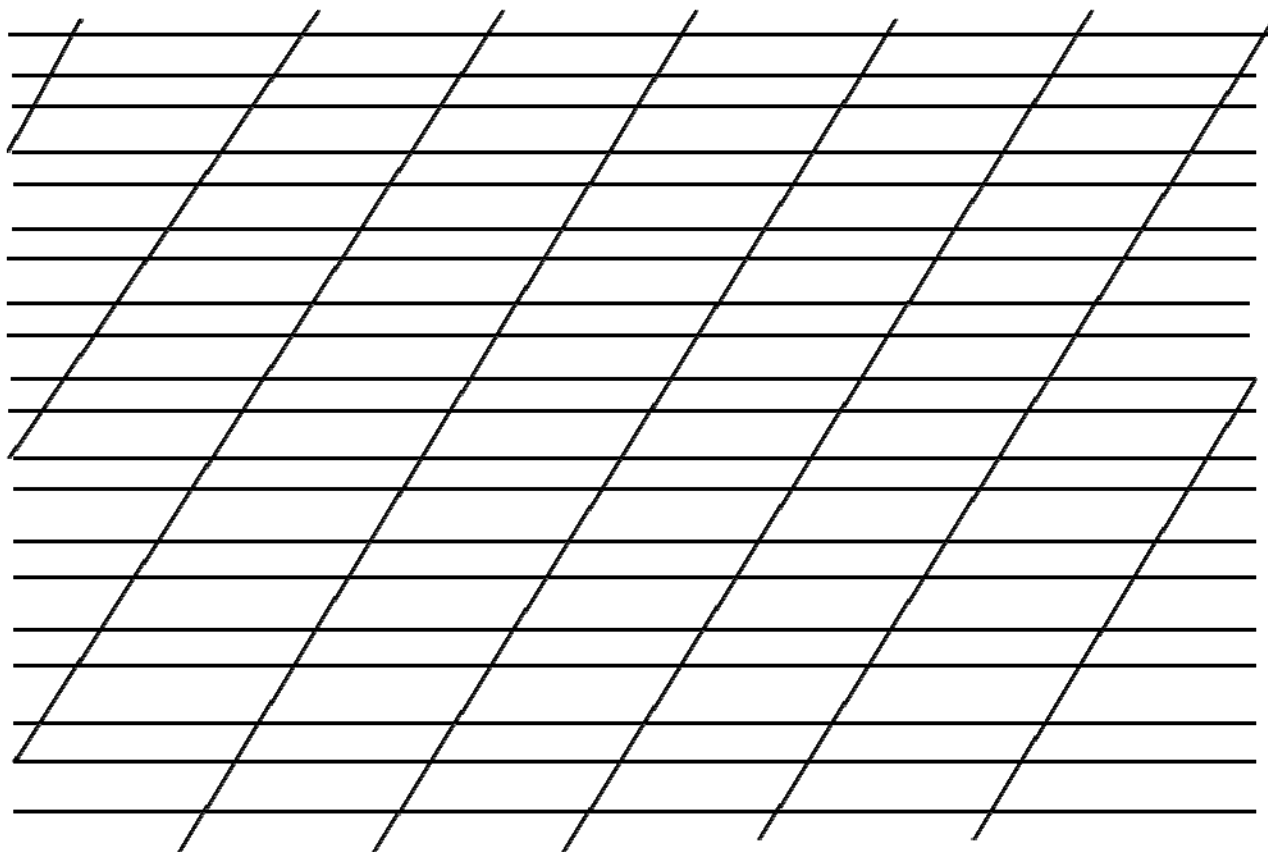
18 грудня.

4. Зверніть увагу, з чого Мудра Сова розпочала писати листа і якими словами закінчила його.

- Перегляньте, про що Мудра Сова написала у листі. Як вона оформила кожную думку на письмі?
- Подумайте, кому б ви хотіли написати листа. Сплануйте, про що будете писати.

- 5. Запишіть складений план у зошит.

- 6. Складіть усно лист за своїм планом.

- 7. Запишіть лист на окремому аркуші паперу.

Пам'ятай!

З чого треба розпочати листа?

Якими словами треба його закінчити?

8. Перечитайте лист. Виправте, якщо потрібно, помилки.

9. Відправте листа адресатові.

Пригадайте, як правильно підписати конверт. Мудра Сова пропонує вам зразок.

10. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слів **адресат**, **адресант**. Усно складіть декілька речень із цими словами.

Урок 10.

СВЯТО НОВОГО РОКУ!

1. Розгляньте малюнок. Що ви на ньому бачите? А що ще, крім цього? Де це відбувається? Коли це відбувається? Що ви тут бачите такого, що дозволяє вам так говорити? Як може називатись цей малюнок? Що ви відчуваєте дивлячись на нього?

2. Прочитайте, як зустрічають Новий рік в інших країнах.

Якщо ви під Новий рік опинитесь в Італії, не підходьте близько до будинків. Італійці в новорічну ніч викидають з вікон старі речі. Чим більше викинеш речей, вважають італійці, тим краще житиметься в новому році.

У Румунії в новорічний пиріг кладуть різні кумедні сюрпризи-монети, каблучки, гіркі перчини. Той, кому дістанеться такий иматок пирога, радіє, тому що це віщує щастя в новому році.

А в Болгарії, як тільки годинник проб'є дванадцять разів, всі гасять світло. Цілі міста і села поринають у пільму – у вікна проникає тільки світло з вулиць. Це триває лише декілька хвилин, а потім зі сміхом і поздоровленнями світло знову вмикають. Вважається, що разом із темрявою пішов старий рік, а новий приніс із собою все світле і настав, як настає ранок.

3. Розкажіть, як святкують Новий рік у нашій країні.

4. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слів **свято, звичай, традиція**. Усно складіть декілька речень із цими словами.

5. Допишіть слова.

Ялинка (яка?) розкішна, _____

Свято (яке?) _____

Запишіть свої дії під час підготовки до свята.

Готував(ла) маску, _____

Підкресли, як ти готувався до свята.

Старанно, ретельно, весело, сумно, радісно, тривожно.

6. Складіть і запишіть твір-розповідь про новорічне свято в школі.
Використовуйте підказку Мудрої Сови.

Підказка

1. Як ви готувалися до новорічного свята?
2. Якою була ваша ялинка?
3. Що ви робили біля ялинки?
4. Що вам найбільше сподобалось на святі?

Пригадай!

З яких частин складається текст?

Як запишемо кожну частину?

Що треба зробити, щоб у творі не повторювались ті самі слова?

7. Зверніть увагу на написання таких слів:

Новий рік, Дід Мороз, Снігуронька, новорічні подарунки, карнавал, ялинкові прикраси, костюм, маскарад, водити хоровод, святкова вікторина, переможець, призи, вистава.

8. Запишіть заголовок і складений твір у зошит. Дотримуйтесь порад Мудрої Сови.

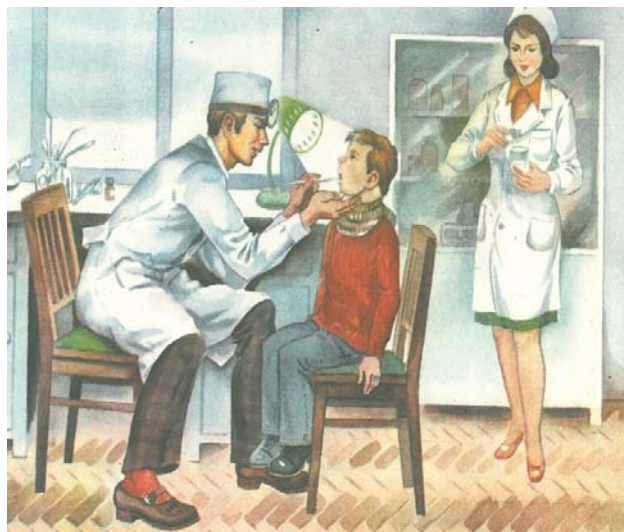

Урок 11.

У ПОЛІКЛІНІЦІ

1. Розгляньте малюнок. Що ви на ньому бачите? А що ще, крім цього? Де це відбувається? Що ви тут бачите такого, що дозволяє вам так говорити? Як може називатись цей малюнок?

— Чи бував хтось із вас сам або з мамою (татом, бабусяю, дідусем) у поліклініці? Коли приходять туди люди? Чи знаєте ви, хто працює в поліклініці? Які спеціальності лікарів ви знаєте? Лікар якої спеціальності зображений на малюнку?

2. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слів **ветеринар**, **милосердя**. Усно складіть декілька речень із цими словами.

3. Прочитайте про спеціальності лікарів, які працюють у поліклініці.

Лікар-**терапевт** лікує внутрішні органи – серце, печінку, шлунок. До лікаря-**травматолога** звертаються у тих випадках, коли зламають, заб'ють або вивихнуть руку або ногу. Усі знають, що лікарі-**стоматологи** лікують зуби. Оториноларинголог (**лор**) лікує вуха, ніс та горло. Є **окулісти**. Лікарі-окулісти лікують хвороби очей.

Перш ніж піти до лікаря, хворий повинен звернутися в реєстратуру. Там медсестра запитає прізвище, ім'я та по батькові хворого, його вік, до якого лікаря йому треба і на котру годину, а потім видасть талончик.

4. Випишіть виділені слова-назви спеціальностей лікарів.

5. Мудра Сова пропонує вам навчитися складати діалог «У поліклініці». Прочитайте, який діалог написала Мудра Сова.

— *Доброго дня*

— *Добрый день.*

— *Запишіть мене, будь ласка, до стоматолога.*

— *Яке Ваше ім'я та прізвище?*

- Мудра Сова.
- Скільки Вам років?
- Дев'ять.
- На котру годину Вас записати?
- На 10-ту ранку.
- Ось Вам талончик на десяту ранку.
- Дякую.
- Будь ласка.

6. Зверніть увагу, з чого Мудра Сова розпочала писати діалог і якими словами закінчила його.

- Перегляньте, про що Мудра Сова написала у діалозі. Як вона оформила кожна думку на письмі?
- Подумайте, до лікаря якої спеціальності ви б хотіли звернутись у діалозі. Складіть діалог за поданим зразком та інсценуйте його з товаришем по парті.

7. Запишіть складений діалог у зошит.

---

8. Перевір написаний діалог. виправ помилки, якщо вони є.

Урок 12.

ЛІНОВОМУ ЖИТЬ ВЕСЕЛО, ТА ЇСТИ НІЧОГО

1. Прочитайте казку В. Сухомлинського «Як їжачок до зими готувався». Як ви думаєте, чому Цвіркун лишився взимку без житла? Яких людей висміює казка?

В лісі жив Їжачок. Змайстрував він собі хатинку в дуплі старої липи. Тепло там, сухо.

Ось настала осінь. Падають жовті листочки з дерев. Незабаром і зима прийде.

Почав Їжачок готуватися до зими. Пішов в ліс, наколов на свої голочки сухого листя. Приніс до своєї хатинки, розстелив його, стало ще тепліше.

Знову пішов в ліс Їжачок. Назбирав грушок, яблук, шишину. Приніс на голочках в хатинку і склав у куточку.

Ще раз пішов Їжачок в ліс. Знайшов грибочки, висушив і теж склав в куточку.

Тепло і затишно Їжачкові, а одному так сумно. Захотілось йому знайти товариша. Пішов в ліс, зустрів Зайчика. Але не хоче зайчик іти в хатинку Їжачка. І сіра Мишка не хоче, і Ховрашок. Тому, що у них свої нірки є.

*Зустрів Їжачок Цвіркуна. Сидить Цвіркун на стеблі, тремтить від холоду.
— Іди до мене жити! — запросив звірок його.*

Пострибав Цвіркун до Їжачка. Взимку Їжачок Цвіркунові казки розповідав, а Цвіркун пісні співав.

2. Прочитайте прислів'я. Як ви їх розумієте?

Ліновому жить весело, та їсти нічого. Гультайство губить хазяйство.

Догулялись та доспались, що на зиму без хліба zostались.

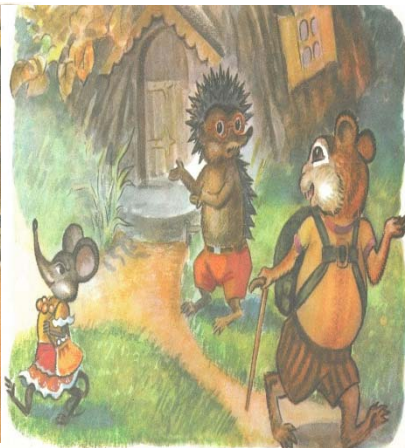
3. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слова **толерантний**. Усно складіть декілька речень із цим словом.

Чи можемо ми назвати Їжака толерантним? Чому?

4. Розгляньте, як художник зображує на картині Їжака. Що хотів цим сказати художник про вдачу Їжака? Чому Мишка та Ховрашок відмовилися жити у хатині трудівника? Як художник зобразив Цвіркуна? Чому?

5. Придумайте назву для кожного малюнка. Користуйтеся підказкою Мудрої Сови.

Підказка:

1. Хатинка їжачка.
2. Працьовиті звірята.
3. Ліньки пісні співають та латки латають.

6. Усно перекажіть казку користуючись ілюстраціями та поданим планом.

7. Напишіть переказ «Як їжачок до зими готувався» у зошит. Мудра Сова принесла у мішку слова та словосполучення, які ви можете використати при написанні переказу. Прочитайте їх.

хатинка в дуплі; настала осінь; зима прийде;
наколов на голочки; склав у куточку;
висушив і теж склав;

одному сумно; знайти товариша;
не хоче Зайчик; у них свої нірки є;

зустрів; цвіркун тремтить;
іди до мене жити; казки розповідав
пісні співав

8. Напишіть переказ казки «Як їжачок до зими готувався» не підглядаючи в авторський текст. Оберіть одне з вивчених прислів'їв назвою переказу.

Урок 13.

ЗАХВОРИЛА БЕРІЗКА

1. Прочитай. Поміркуй, чому береза захворіла, від чого її лікують діти? Придумай до тексту заголовок. Як ти розумієш вислів «облилась слізьми»?

Володя дуже любив березу. Він часто ходив в ліс. Йому було весело на лоні лісової природи.

Але сьогодні хлопчику було зовсім невесело. Молода береза облилась слізьми. Чиясь безжальна рука заради солодкого соку глибоко поранила кору.

Володя з Юрком змастили та зав'язали рану. Вони з нетерпінням чекали появи першої зелені.

За тиждень увесь ліс зазеленів. Кора берізки та гілочки почорніли.

*— А на той рік вона оживе?
— запитав Юрко.*

Хлопчикам хотілося, щоб берізка зеленіла. Але з неї витік сік через прорубану кору. Береза без соку, як людина без крові, не може жити. (З журналу)

2. Прочитайте прислів'я. Як ви їх розумієте?

Не брудни криниці, бо схочеш водиці. Все добре переймай, а зла уникай.

3. Мудра Сова принесла у мішку слова, які розповідають про людські риси. Прочитай їх.

безсердечність байдужість
вдячність жорстокість
чуйність доброта зневага жалість
грубість сердечність сміливість повага
справедливість чутливість

4. Випиши ті риси, які притаманні хлопчикам, що зображені на малюнку.

---

5. Усно перекажіть текст користуючись ілюстрацією та поданими запитаннями.

- Куди любив ходити Володя?
- Чому сьогодні хлопчику було невесело?
- Як допомогли Володя та Юрко берізці?
- Що сталося із берізкою навесні?

6. Напишіть переказ тексту «Захворіла берізка» не підглядаючи в авторський текст. Оберіть одне з вивчених прислів'їв назвою переказу.

---

7. Перевір написане. Виправ помилки, якщо вони є.

8. Прочитай слова. Що у них спільного? Розбери слова за будовою.

Березовий, берізка, березень, підберезовик, березняк.

9. Утвори та запиши нові слова від слова *лити*. Розбери записані слова за будовою.

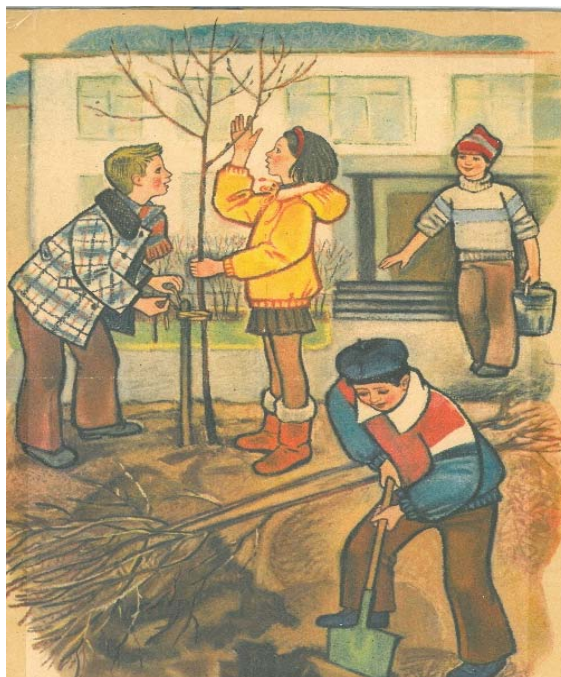
Урок 14.

МИ ПОСАДИЛИ ЛИПИ І КЛЕНИ – БУДЕ НАШЕ МІСТО ЗЕЛЕНЕ

1. Прочитайте вірш П. Воронька «Зелене місто».

*Ми посадили липи і клени –
буде наше місто зелене.
Ми посадили в полі тополі –
хай вони зростають поволі.
Ми обсадим школу бузками
Та обів'ємо площу квітками.
Хай ростуть дерева і квіти.
Ми щасливі, радісні діти.
Дерева зростатимуть з нами,
задзвенять над містом гілками.
Хай шумить за містом ліщина,
Хай цвіте-розцвіта Україна!*

2. Для чого учні саджають клени і липи, тополі й бузок? Яким почуттям сповнені діти?

3. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слів **працелюбний, працездатний, благородний**. Усно складіть декілька речень із цими словами.

4. Розгляньте малюнок. Дайте імена дітям. Як учні розподілили роботу між собою? Що роблять дівчинка і хлопчик біля щойно посаженого деревця? Як ви вважаєте, що промовляє дівчинка, звертаючись до гілочки? Як працює хлопчик, зображений на першому плані картини? Що каже друзям Максим, несучи відро води?

Усно дай відповідь на запитання.

1. Яка пора року настала?
2. Що вирішили зробити діти?
3. Як діти садили дерева?
4. Яку справу вони зробили?

5. Прочитайте прислів'я. Яке з них найбільше підходить до малюнка?

*Робота в руках аж горить.
Не одяг красить людину, а добрі діла.
Маленька праця краща за велике безділля.*

6. Склади і запиши розповідь за малюнком. Оберіть одне з вивчених прислів'їв назвою розповіді. Використовуйте слова із мішка Мудрої Сови.

Весна, прийшла, розпочалася, настала.

Зазеленіло, довкола, кругом, скрізь, усе.

Діти, дерева, посадити, біля, школи, вирішили.

Підв'язували, саджанці, вітер, зламати.

Хлопчик, викопував, садив, загортав.

Максим, носив, воду, підливав.

Справу, добру, хорошу, гарну, діти, зробили

Пам'ятай!

Текст складається із *зачину, основної частини і кінцівки*. Кожну частину тексту треба писати з абзацу.

Lined writing area for student response.

7. Перевірте написане. Виправте помилки, якщо вони є.

8. Чи доводилось вам щось садити? Де і коли ви це робили?

Урок 15.

ОТ ТАК ЗУСТРІЧ!

1. Прочитайте, яку лісову історію почала писати Тітонька Сова.

Рано-вранці діти пішли до лісу. Ось і малинник. Стиглі ягоди висять на кущах. Оля і Тарас швидко наповнили свої відерця. Стали допомагати Оленці. Раптом.....

2. Розкажіть лісову історію від імені Оленки, Олі або Тараса. Введіть діалог і опис ведмежатка. Використовуйте підказку Мудрої Сови.

Підказка

План	Опорні словосполучення
Основна частина У кущі малини солодко спало ведмежа	Щось чорне чмихнуло; перелякались; відскочили; з чорними наче ягоди чорниці оченятами; пухнастими лапами; чухало вологий носик.
Кінцівка Задоволені діти пішли додому.	От так зустріч! Щоб не розбудити; тихенько відступили.

3. Запишіть продовження лісової історії користуючись підказкою Мудрої Сови. Придумайте заголовок.

Blank writing area consisting of horizontal lines.

4. Перевірте написане. виправте помилки, якщо вони є.

Урок 16.

МОЯ СІМ'Я

1. Мудра Сова хоче знати, у якій сім'ї ви живете.
Прочитай, що її цікавить.

- Чи велика твоя сім'я?
- Як звати членів твоєї сім'ї?
- Хто де працює, чим займається?
- Коли ви збираєтесь усією сім'єю?
- Що ви робите разом?
- Чи є в твоїй сім'ї родинні свята, традиції?
- Що цікавого ти хотів би повідомити про свою сім'ю?

2. Складіть усну розповідь про свою сім'ю.

3. Побудуйте план свого твору.
Запишіть його в зошит.

---

4. Підготуйтеся до написання твору «Моя сім'я» за складеним планом.
Скористайтесь чарівним мішком Мудрої Сови.

велика і дружна
невелика, але дружна
дружна і працьовита
складається з трьох чоловік
налічує п'ять осіб

старші члени родини
ідуть на роботу
ідуть до школи
порається вдома
відводить до дитячого садка

увечері збираємося вдома
готує вечерю
накриває на стіл
розповідає про свої справи

цікавляться справами кожного
перевіряє, як виконані домашні завдання
граємо в шахи, шашки
читаємо книжку
дивимося фільм по телевізору
допомагаємо мамі, бабусі

любимо сімейні свята
полюбляємо прогулянки на природі
разом проводимо вихідні
їздимо до бабусі й дідуся
влітку разом подорожуємо

5. Запишіть твір-розповідь про свою сім'ю в зошит.

Пригадай!

З яких частин складається текст?

Як записується кожна частина?

Що треба робити, щоб не було повторів тих самих слів?

Урок 17. ЖУРАВЕЛЬ

1. Прочитайте і запам'ятайте. Перекажіть текст по пам'яті.

Текст-опис. Його мета — описати щось чи когось. У тексті-описі можна знайти відповідь на питання: *який цей предмет? яка ця особа?*

Наприклад.

Художній	Науковий
<p>Лугова цариця</p> <p><i>У зеленому затишному храмі, уся переплетена золотими нитями сонця, на високому гінкому стебельці росла лугова цариця — ромашка. Рівна, висока, з сумно нахиленою набік яскраво-жовтою, у білих ніжних прозорих пелюсточках голівкою, ще й зверху прикроплена дрібною росичкою.</i></p>	<p>Ромашка</p> <p><i>Ромашка — трав'яниста рослина родини Складноцвіті із дуже розгалуженими стеблами й суцвіттями-кошиками, по краю яких розміщені білі квіти, а в середині — жовті.</i></p> <p><i>Квітне з травня до жовтня. Росте в городах, біля доріг.</i></p> <p><i>Використовується в медицині як лікарська рослина.</i></p>

2. Прочитай науковий опис журавля.

Журавель – птах знаменитий. В казках, байках, легендах, піснях, прислів'ях часто згадується журавель. У багатьох народів цей птах – символ вірності, щастя, довгого життя. В Україні є 2 види журавлів: журавель сірий і журавель степовий. Самку ще називають журавка, журавлиця.

3. Як ви розумієте прислів'я: «Краще синиця в жмені, ніж журавель у небі».

4. Прочитайте вірш. На кого або на що схожі журавлі на смерканні?

*Журавлі пролітали над бором,
Із ріднею прощалися хором.
Сіли смерком на тихій полянці,
Запросили все птаство до танців.
(Марія Пригара)*

Що ви бачите на малюнку? Як можна назвати цю ілюстрацію?

5. Перебудуй текст так, щоб утворився художній опис журавля за планом.

1. Назва птаха.
2. Опис зовнішності (який птах на зріст, які у нього голова, шия, ноги, крила, дзьоб).
3. На кого або на що схожий журавель.

6. Скористайся словами із мішка Мудрої Сови.

Шия – довга, темна з білою смугою.
Ноги – довгі, чорні.
Тіло – струнке.
Дзьоб – довгий, загострений, сильний.
Оперення – сіре, на кінчиках крил – чорне.
Голова – чорна.
Благородний, граціозний.
Наче танцюрист

- 7. У тлумачному словничку на сторінці 56 прочитайте значення слів **благородний**, **граціозний**. Усно складіть декілька речень із цими словами.

- 8. Запишіть художній опис «Журавель» в зошит.

ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИЧОК

Адресат – той, кому адресується, посилається лист, телеграма і т. ін.; одержувач.

Адресант – той, хто адресує, посилає кому-небудь лист, телеграму і т. ін.; відправник.

Благородний – який відзначається високими моральними якостями; чесний, порядний.

Бункер – вмістище для недовгого зберігання і перевантаження сипких матеріалів; може бути складовою частиною якоїсь машини (напр., комбайна і т. ін.).

Ввічливий – який дотримується правил пристойності, виявляє уважність, люб'язність; чемний.

Ветеринар — лікар, що лікує тварин.

Відважний – який не боїться небезпеки; безстрашний, сміливий, хоробрий.

Волелюбний – який любить волю, прагне до волі, незалежності.

Вольовий – який має тверду волю, характер; наполегливий.

Граціозний – повний грації, витончений у позах, рухах.

Жупан – старовинний верхній чоловічий одяг, оздоблений хутром, що був поширений серед заможного козацтва та польської шляхти.

Звичай – загальноприйнятий порядок, правила, які здавна існують у громадському житті й побуті якого-небудь народу, суспільної групи, колективу і т. ін.

Зухвалий – який не виявляє належної поваги, пошани до кого-, чого-небудь.

Клопіт – неспокій, хвилювання, зумовлені чим-небудь; турбота, тривога.

Конфлікт – зіткнення протилежних інтересів, думок, поглядів; серйозні розбіжності.

Милосердя – добре, співчутливе ставлення до кого-небудь.

Нахабний – який діє зухвало, безцеремонно, порушуючи моральні норми і незважаючи на ставлення до цього інших.

Неозорий – це той якого не можна осягнути поглядом, дуже великий щодо розміру; неоглядний, неосяжний.

Поважний – який заслуговує, вартий поваги; який користується повагою.

Поміркуваний – який керується в своїх діях, поглядах, думках вимогами здорового глузду; розважливий.

Працелюбний – який любить працю, старанно, ревно, із запалом працює.

Працездатний – який має здатність працювати. Кожна працездатна людина повинна брати участь у створенні тих засобів, які необхідні для її життя і діяльності, для добробуту суспільства.

Розсудливий – здатний мислити, міркувати, діяти правильно й розумно.

Свято – день або дні, коли урочисто відзначають видатні події, знаменні дати.

Скромний – який не любить підкреслювати свої заслуги, достоїнства і т. ін., хизуватися ними.

Толерантний – поблажливий, терпимий до чийось думок, поглядів, вірувань.

Традиція – досвід, звичаї, погляди, смаки, норми поведінки і т. ін., що склалися історично й передаються з покоління в покоління.

Чванливий – який любить чванитися, схильний до чванства; пихатий.

Чванство – бундючність, зарозумілість, виставляння своїх переваг перед ким-небудь.

ОСНОВНІ ПАМ'ЯТКИ

Як скласти текст-розповідь

1. Визнач тему та головну думку тексту.
2. Добери заголовок до тексту.
3. Подумай, як почати розповідь.
4. Поміркуй, про що хочеш розповісти в тексті (що відбувалося, що було найцікавішим, чим це завершилося).
5. Продумай, як закінчити розповідь.

Як скласти текст-опис

1. Визнач, кого, що чи яке явище будеш описувати.
2. Визнач головну думку тексту.
3. Добери заголовок до тексту.
4. Добери низку слів, якими можна описати обраний предмет чи явище.
5. Подумай, якими словами можна якнайточніше, найяскравіше описати предмет чи явище.
6. Визнач власне ставлення до того, що описується.

Як скласти текст-міркування

1. Подумай, над чим ти будеш міркувати.
2. Визнач головну думку тексту.
3. Добери заголовок.
4. Продумай послідовність, у якій будеш викладати свої міркування, на що будеш спиратися.
5. Своє обґрунтування можна почати так:
Це відбувається тому, що...
Отже, це явище (предмет) є...
Це можна пояснити тим, що...
6. Продумай, який висновок можна зробити.

Навчальне видання

Наталія Миколаївна СІРАНЧУК

З О Ш И Т
КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ
УРОКІВ МОВЛЕННЯ

Скарбничка рідного слова

3 клас

Підписано до друку 11.10.2017. Формат 60x84 1/8.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 7,5. Тираж 300 прим.

Видавець ФОП Сладкевич Б. А.
вул. Ватутіна, 34 кв. № 59
Київська обл., Нові Петрівці 07354
тел.: +38067-393-33-34
e-mail: 3933334@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 5409 від 02.08.2017 року.

Сіранчук Н. М. Зошит компетентісно орієнтованих уроків мовлення. 3 клас.
С 40 / Н. М. Сіранчук. – К. : Видавець ФОП Сладкевич Б. А., 2017. – 60 с.

ISBN 978-617-7594-04-7

Зошит призначений для роботи на компетентісно орієнтованих уроках мовлення або факультативних заняттях із української мови. Вміщені в ньому завдання уможливають навчання дітей розуміти і будувати висловлювання різних видів: розповідь, опис, міркування. Сприяють збагаченню словникового запасу другокласників словами різних тематичних груп, виражальними засобами мови. Значне місце відводиться найпростішому жанру висловлювання – розповіді.

УДК 371.32:811.161.2

ISBN 978-617-7594-04-7

© Сіранчук Н. М., 2017
© ФОП Сладкевич Б. А., 2017